

Alles in de wind

Wil iets nieuws geboren worden, dan is daarvoor een moeder nodig. Zo was het zelfs met de eerste oecumenische ervaringen in mijn leven. Dat ging zo: Op maandag was het wasdag. Dan gingen – ik moet nog heel klein geweest zijn, maar ik weet het nog – de lakens in panne en teilen op het vuur. De damp stond in de keuken. Daarna moest het allemaal in de wringer. Dat deden mijn moeder en mijn zus. Vervolgens ging de heel zaak naar boven naar het plat bovenop de keuken waar ik wegens gevaar niet op mocht, maar waar wel precies ernaast en rond ongeveer dezelfde tijd de katholieke buurvrouw op háár plat verscheen. En daar vonden ze dan plaats, de eerste oecumenische gesprekken noem ik ze maar. Tussen de was en de knijpers, tussen de geur van zeep en de wind. En natuurlijk kwam er god noch gebod aan te pas, maar ging gewoon het hele leven voorbij. Daar waaide wat. Ik zie ze nog staan en lachen.

Zo moet het gekomen zijn, dat ik bij die katholieke burens op woensdagmiddag televisie kijken kon, met een heel clubje andere kinderen die dat thuis ook nog niet hadden. Allemaal op een rijtje. Die katholieke was, die protestants was, ik geloof dat er zelfs een bij was die een beetje niks was.

Voor mij waren de katholieken die bij ons in de straat in de meerderheid waren vriend en vreemde tegelijk. Daar leerde ik van jongs af dat anderen anders kunnen leven dan jij en dat dat toch de mensen van jouw straat, jouw wereld zijn. Sommige dingen – ik geef het toe - vond je wel gek, maar je wist in een klap dat we niet allemaal hetzelfde zijn en dat dat misschien ook niet de bedoeling is. Dat verschil in taal, levenswijze, opvattingen of smaak bij het leven hoort en ook spannend maakt. En dat er ondanks verschillen of juist daardoor veel uit te wisselen valt. Het staat al in Genesis: wij zijn niet als 'ons kent ons' geschapen, maar in soorten. En ook de vele talen, die altijd zijn geweest, voedden juist in hun verscheidenheid onze culturele groei. Daarom is het ook jammer dat ze verdwijnen.

Maar dit waren dus mijn eerste oecumenische ontmoetingen, zoals mijn kinderen die zouden hebben met moslimvriendjes en vriendinnen of Surinaamse. Het leerde ze wereldburgers te zijn. Zij zouden het nooit pinksterervaringen noemen zoals in het boek Handelingen, maar zoiets is het wel. In dat boek van de Handelingen gaat het ook over verstaan over grenzen heen. Dit pinksterverhaal dat begint met het verlies van een vriend en een groot voorbeeld, politiek voorbeeld ook: Jezus van Nazaret. Vrienden blijven achter en vragen zich af hoe verder. En dan wordt ons verteld hoe ze daar bijeen zitten 50 dagen na Pasen, en die wonderlijke ervaring hebben: een geluid alsof het de wind is... En al die mensen die daardoor 'begeesterd' raken. Je kunt het geloven of niet en blijf vooral niet bij de details hangen, want het is ook nogal wonderlijk met die tongen en dat vuur – maar dat tot verstaan komen! Ieder in de eigen taal! Stel je voor!

Ik probeer het beter te begrijpen. Wie een dierbare verloor is in rouw. Je voelt je verlaten. Je kunt het gevoel hebben dat de glans eraf is. Je kunt wanhopig zijn of je weet niet hoe verder, maar je kunt ook momenten hebben dat degene die weg is, ook dichtbij is en je vervult. Alsof het laatste toch nog niet gezegd is, en het contact toch nog niet helemaal verbroken. Degene die eigenlijk weg is, draag je als aanwezig met je mee. Voor sommigen als een dagelijkse gesprekspartner tegen wie je blijft vertellen wat je bezighoudt. Je doet, soms tot je eigen verbazing, dingen die die ander altijd deed, waar die ander voor leefde, of je blijft ze doen omdat je ze vroeger samen deed. En soms wordt het iets gezamenlijks van een groep. Mensen blijven bijeenkomen, wandelen of eten met elkaar. Of richten een comité op, of iets anders. We doen het in haar geest, zeggen we, of in de zijne. Geest die levend blijft.

Gaat het hier bij Handelingen om de geest van Jezus die voortleeft? Om de adem Gods die ons ondanks alles wat voorbijgaat toch weer toevallen kan? En dan die wereld die plotseling zoveel groter is dan voorheen. Het wonderlijke dat ze totaal en plotseling overvalt. Is dit god of geest of dat grote dat ieder mens bij tijd en wijle toch eens treft. Zo'n transformerend moment. God gaat een grens voorbij, waait uit. In Jezus geest leven – ook daar blijkt zelfs nu hij er niet meer is het laatste nog niet over te zijn gezegd. Het blijkt is elk geval niet bedoeld voor een handjevol mensen, maar het wordt alleen maar wijder. Alsof het hele leven een schaalvergroting krijgt. Wij maken dat constant mee. Onze wereld vergroot zich voortdurend. De tijd verandert en god verandert mee. Het ademt, het waait en dat moet ook. Soms op een crisismoment nog meer. Ga jezelf maar na. En het verhaal in het boek Handelingen dat nog inzet bij het joodse volk, breidt zich ook uit. Wat een verschillende mensen moeten dat zijn geweest zo tot Libië en Mesopotamië toe! En als je weet dat in de volgende hoofdstukken zoveel gesproken zal worden over delen wat je hebt en wat je allemaal gemeenschappelijk

hebben kunt, wordt het nog interessanter. Stel je dat in onze wereld voor: samen delen. Wat een *inspiratie* waaide daar rond.

Een oude legende vertelt dat toen de wet op de Sinai aan Mozes werd gegeven, dat gebeurde in 70 talen. Zo ook hier in Handelingen. Aan de ene kant met steeds maar weer verwijzingen naar diezelfde joodse bijbel als om ons er nog eens aan te herinneren: het gaat nog steeds om diezelfde waarden: recht voor allen, zorg om elkaar, gerechtigheid en vrede. Jij hoort erbij, kleine mensen, andere mensen. Aan de andere kant wordt een ongekende openheid opgeroepen als een heel nieuwe besef van elkaar toebehoren door alle verscheidenheid van culturen en geloven heen. Het lijkt haast een akkoord. Een soort spontaan klimaatakkoord, waar niemand voor hoefde te tekenen en het gaat vanzelf. Alsof ineens een weg zich opent, en bijval krijgt. Gemeenschap te zijn met ieder ander. Elkaar verstaan, al verschilt je taal. Gemeente zijn niet alleen als onder elkaar zijn onder je eigen religieuze vlag, maar naar buiten gaan. Nergens staat dat Jezus een afsplitsing van het jodendom beoogde. Het pinksterverhaal is ook niet het begin van het christendom. Dat woord valt nog niet. Hier waait een geest van vernieuwing, zonder afzondering te zoeken. Dat is goed te beseffen in onze wereld vandaag. Er waait een geest van opvallend grote verbinding met allerlei mensen uit verre streken. Het huis is er vol van. Het is aanstekelijk. Een wereld komt in beweging. Mensen met eigen cultuur en taal, ze staan in vuur en vlam.

Door te willen hervormen kun je elkaar kwijtraken. Maar wie aan de wieg van nieuwe wegen stonden hebben het niet altijd zo bedacht. Is er ook vernieuwing mogelijk zonder elkaar te verliezen? Zoals Pinksteren min of meer antwoord op het verhaal over Babel in Genesis 11, waar de mensen met al hun talen en onderlinge verschillen elkaar niet meer verstaan en verspreid raken, zijn er in alle tijden gelukkig ook altijd die de eenheid weer opzoeken in verantwoordelijkheid en zorg, soms door diepe crisis heen.

Kort na de Tweede wereldoorlog werd behalve de Europese Unie, die op een belangrijke! politieke manier de eenheid zocht, in Amsterdam de Wereldraad van kerken opgericht. Het was 1948 en kerkelijk leiders vulden de Nieuwe Kerk en het Concertgebouw. Opdat zo'n grote verwijdering tussen mensen en volken als in '40-'45 nooit meer zou gebeuren, dat was de motivatie. En veel kerken, zelfs orthodoxen van voor de grote breuk tussen de westerse en de oosterse kerk, sloten zich aan. Het idee dat oecumene in de grond 'de hele bewoonde wereld' betekent, deed een heel nieuwe wind waaien. Dat we bij elkaar horen en verantwoordelijkheid dragen ook voor elkaars welzijn. Het ging allemaal niet altijd van een leien dakje en de katholieken hadden het er lastig mee want zij bleven hopen op de terugkeer naar Rome, maar ze hebben toch ook de nodige stappen gezet om aanwezig te zijn. Het doel ons nooit meer te laten verdelen en verantwoordelijkheid te nemen, was en bleef de verbinding in een wereld waar niet alleen kerken verdeeld raakten, maar ook godsdiensten en werelddelen. Niet alleen door religie, maar veel meer nog door het verschil in levenskansen, voedselschaarste, onderwijs en medische zorg, met als gevolg - we weten het - nog meer verdeeldheid, migratiestromen en geweld.

Pas geleden organiseerde de Raad van Kerken een ontmoeting van kerken in Amsterdam en ik was trots dat er zo'n mooie input van onze Dominicus was, waarvan het oecumenisch karakter ineens ook weer spreken kon. Er waren Kopten en Armeniërs en Russisch Orthodoxen. Er waren allerlei soorten protestanten, katholieken en Oud Katholieken. Een grote oecumenische ontmoeting, die ook een sfeer van opgetogenheid had. Mensen waren blij. Niet de verdeeldheid maar de gezamenlijkheid te vieren was troostrijk en in zekere zin ook opwindend. Stel je voor dat daar ook uit joodse en islamitische kring mensen bij zouden zijn, niet-religieuzen, nog weer anderen, nog minder vanzelfsprekend... Alsof er een vuur rondging, zo was het... Oecumene gebeurt, maar niet op de vierkante meter. Voor mij herinnert Pinksteren aan die grotere eenheid wereldwijd, die wij hier wekelijks vieren rond de tafel. Te weten dat je allemaal uit dezelfde adem bent en leeft van dezelfde wind. Die scheiding brengen kan, maar ook verbinding. Hopelijk lukt het die te blijven zoeken in alle hoogte en breedte van dat begrip. Religieus of niet-religieus. Dat we wat we gemeenschappelijk hebben behoeden. Geboorte gebeurt waar een of andere cel een of ander vreemd visje tegenkomt en die versmelten dan en er groeit iets moois uit. Een lichaam waarvan je zou denken dat het dan wel af is. Met alles erop en eraan: een hand een voet een oog een oor, maar die dan toch weer anderen nodig heeft om te weten wie hij is en wat hij met zijn hand en zijn voet, zijn oog en zijn oor zal kunnen doen. In een wereld die voor iedereen bedoeld is. Ik hoop erop.

Juut Meijer